

ПРИРОДНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОБ'ЄКТИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ОСОБЛИВІЙ ОХОРОНІ

- ✓ Система природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні.
- ✓ Поняття про категорії природоохоронних територій.
- ✓ Національна кваліфікація природоохоронних територій.
- ✓ Характеристика природоохоронних територій України.
- ✓ Міжнародна кваліфікація природоохоронних територій.

Основні поняття: природоохоронна територія, курортні та лікувально-оздоровчі зони, рекреаційні зони, водоохоронна зона, поєзахисні лісові смуги, категорія території (об'єкту) природо-заповідного-фонду, біосферний заповідник, природний заповідник, національний природний парк, регіональний ландшафтний парк, заказник, пам'ятка природи, заповідне урочище, ботанічний сад, дендрологічний парк, зоологічний парк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва.

ст. 60 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»

«... особливій охороні підлягають природні території та об'єкти, що мають велику екологічну цінність як унікальні та типові природні комплекси, для збереження сприятливої екологічної обстановки, попередження та стабілізації негативних природних процесів і явищ.»

Території та об'єкти, щр підлягають особливій охороні

Курортні і лікувально-оздоровчі
зони

Рекреаційні зони

Водоохоронні зони

Полезахисні лісові смуги

Території та об'єкти ПЗФ

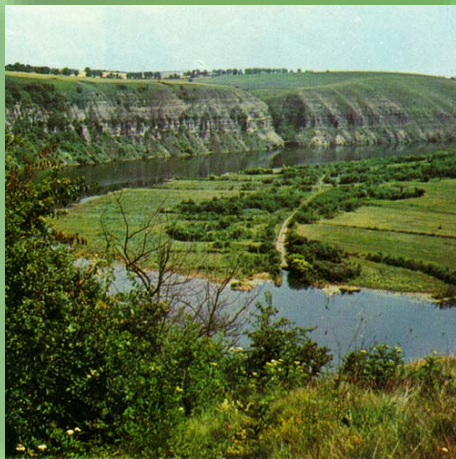
Природоохоронна територія – це географічно виділена ділянка землі, на якій здійснюється регулювання та використання природних ресурсів для досягнення конкретних природоохоронних завдань.

**(Конвенції про
біорізноманіття,
Ріо-де-Жанейро, 1992 р.)**

Природоохоронна територія – це ділянка землі або моря, спеціально визначена для збереження біорізноманіття, природних і пов'язаних з ними культурних ресурсів, природоохоронний режим, на якій забезпечується законодавчими або іншими ефективними засобами.

(визначення комісії МСОП)

Територією чи об'єктом природно-заповідного фонду України

оголошуються ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, як і мають особливу екологічну, наукову, естетичну і економічну цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду виді в тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та фонового моніторингу навколишнього природного середовища

ст. 61 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»

Територією та об'єктом ПЗФ України розподіляють

За
походженням

природні

штучно
створені

За
адміністративним
рангом

міжнародного
значення

загально-
державного
значення

місцевого
значення

За
функціональним
призначенням

полі-
функціональні

оліго-
функціональні

За
юридичним
статусом

юридична
особа

не юридична
особа

Класифікаційна система природно-заповідного фонду України

Категорія	Походження		Ранг значення			Функціональна структура		Правовий статус	
	природні	штучні	міжнародне	загально-державне	місцеве	оліго-функціональні	полі-функціональні	юридична	не юридична
Біосферний заповідник	+		+				+	+	
Природний заповідник	+			+			+	+	
Національний природний парк	+			+			+	+	
Регіональний ландшафтний парк	+				+		+	+	
Заказник	+			+	+	+			+
Пам'ятки природи	+			+	+	+	+		+
Заповідні урочища	+			+	+	+			+
Ботанічний сад		+		+	+		+	+	
Дендрологічний парк		+		+	+		+	+	
Зоологічний парк		+		+	+		+	+	
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва		+		+	+		+	+	+

Біосферні заповідники

природоохоронні, науково-дослідні установи міжнародного значення, що створюються з метою збереження у природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового моніторингу, вивчення навколишнього середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

На території України зараз функціонує
[4 біосферних заповідника](#)

Природні заповідники

природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, які створюються з метою збереження у природному стані типових або унікальних для даної ландшафтної зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, вивчення природних процесів та явищ, розробки наукових основ охорони довкілля, ефективного використання природних ресурсів.

На території України зараз функціонує

[19 природних заповідників](#)

Національний природний парк

природоохоронна, рекреаційна, культурно-освітня, науково-дослідна установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

На території України зараз функціонує
[45 національних природних парків](#)

Регіональний ландшафтний парк

поліфункціональні, природоохоронні рекреаційні установи місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження у природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення.

На території України зараз функціонує
[26 регіональних ландшафтних парків](#)

Заказники

природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів. За цільовим призначенням та необхідним режимом охорони виділяють: ландшафтні, ботанічні, лісові, зоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загально геологічні, палеонтологічні, карстово-спелеологічні заказники.

[Це найбільш численна категорія.](#)

Пам'ятка природи

Пам'ятка природи окремі унікальні природні утворення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне та пізнавальне значення

КОМПЛЕКСНІ

БОТАНІЧНІ

ЗООЛОГІЧНІ

ГІДРОЛОГІЧНІ

ГЕОЛОГІЧНІ

Заповідні урочища

лісові, степові, болотні та інші відокремлені цілісні природні територіальні комплекси, що мають важливе наукове, природоохоронне та естетичне значення, з метою їх збереження у природному стані.

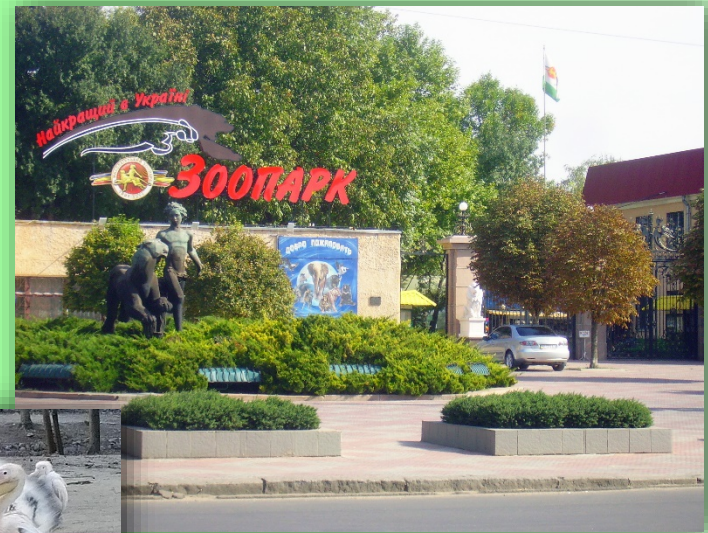

Ботанічні сади створюються з метою збереження, вивчення, акліматизації, розмноження у спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної та освітньої роботи.

Дендрологічні парки створюються з метою збереження та вивчення у спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного та іншого використання.

Зоологічні парки створюються з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних та місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни та розробки наукових основ її розведення у неволі.

Парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва

найбільш визначні
та цінні зразки
паркового будівництва.

Класифікація природоохоронних територій МСОП

- ✓ Категорія I a - строгий природний резерват (Strict Nature Reserve)
- ✓ Категорія I b - територія дикої природи) (Wilderness Area)
- ✓ Категорія II - національний парк (National Park)
Категорія III - пам'ятка природи (Natural Monument)
- ✓ Категорія IV - резерват охорони природи або територія управління видами та місцями їх існування (мешкання або зростання) (Nature Conservation Area Habitat / Species Management Area)
- ✓ Категорія V - наземний або водний ландшафт, що охороняється (Protected Landscape / Seascape)
- ✓ Категорія VI - територія управління природними ресурсами (Managed Resource Protected Area)

- ✓ Категорія VII - антропологічний резерват (Anthropological Reserve)
- ✓ Категорія VIII - територія багатоцільового використання (Multipurpose Usage Protected Area)
- ✓ Категорія IX - біосферний резерват (Biosphere Reserve)
- ✓ Категорія X - об'єкт всесвітньої природної спадщини (World Heritage Site)

Відповідність категорій національної класифікації територій та об'єктів міжнародним

Категорія за національною класифікацією	Категорії класифікації МСОП
Біосферний заповідник	категорії I (одночасно підкатегоріям строгий природний резерват та територія дикої природи)
Природний заповідник	
Національний природний парк	категорія II – національний парк, категорія V – ландшафт, що охороняється (мають значні за площею господарські зони) елементи категорії I (обов'язково наявність заповідної зони)
Регіональний ландшафтний парк	категорія V – наземний або водний ландшафт, що охороняється

Категорія за національною класифікацією	Категорії класифікації МСОП
Заказник	категорія IV – резерват охорони природи або територія управління видами та місцями їх існування (мешкання або зростання)
Пам'ятки природи	критерії до відбору та функції наближують до категорія III – пам'ятка природи
Заповідні урочища	категорія IV – резерват охорони природи або територія управління видами та місцями їх існування (мешкання або зростання)
Ботанічний сад	категорія V – наземний або водний ландшафт, що охороняється
Дендрологічний парк	
Зоологічний парк	
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	

Контрольні питання

1. Зміст і суть категорії земель природоохоронного призначення.
2. Поясніть у чому полягають відмінності між територіями та об'єктами заповідного та іншого природоохоронного призначення.
3. Які території підлягають особливій охороні в Україні?
4. Назвіть категорії природно-заповідних територій МСОП.
5. Які категорії призначені виключно для збереження біорізноманіття?
6. Який категорії природно-заповідних територій МСОП відповідають регіональний ландшафтний парк, ботанічний сад, дендрологічний парк, зоологічний парк України?
7. Який категорії природно-заповідних територій МСОП відповідають природні заповідники України?
8. За яким принципом території та об'єкти ПЗФ відносяться до певних категорій?

Дякую
за увагу!